

SUROWCE PRZEMYSŁU BUDOWLANYCH MATERIAŁÓW WIĄŻĄCYCH

W okresie gospodarki kapitalistycznej, kierującej się automatyzmem podaży i popytu, rozwój przemysłu materiałów wiążących postępował zgodnie z naczelnym hasłem ówczesnego ustroju społeczno-gospodarczego — osiągnięcia maksymalnych zysków przy minimalnym wkładzie. Dlatego też lokalizacja przemysłu materiałów wiążących nastąpiła przede wszystkim w tych okręgach Polski, gdzie znaczny rozwój przemysłu zabezpieczał szeroki rynek zbytu. Taki najbardziej ekonomicznie atrakcyjny teren stanowiła baza surowcowa złóż wapieni triasowych Górnego Śląska, zabezpieczona w dodatku w surowiec energetyczny.

Należy dodać, że na zaniedbanych gospodarczo terenach Polski centralnej i wschodniej w tym samym czasie lokalne budownictwo wiejskie korzystało w dużym stopniu z produkcji węgla palonego w prymitywnych i nieekonomicznych piecach polowych.

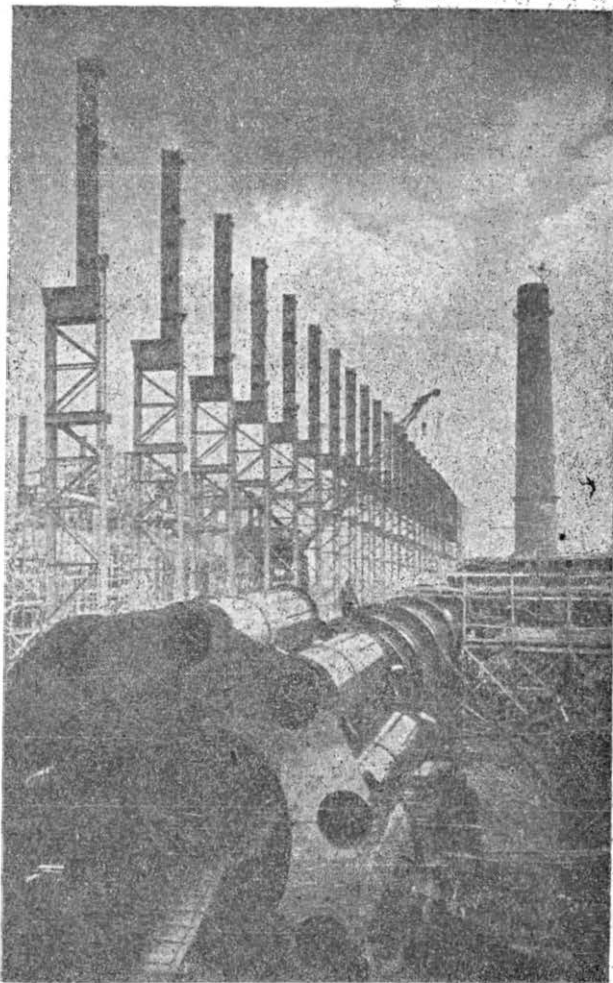
Zestawienie tych faktów świadczy, że nie było dążeń do wykorzystania bardzo dużych możliwości surowcowych Polski w tym zakresie. Przemysł zainteresowany uzyskaniem możliwie wysokiego zysku nie miał na celu ożywienia gospodarczo zaniedbanych terenów Polski ani też podniesienia stopy życiowej społeczeństwa.

Obecnie realizacja tych postulatów stała się faktem dokonanym, a wyrazem tego są między innymi tezy IX Plenum KC PZPR. Wytknięte zadania nakładają na przemysł materiałów wiążących, a tym samym na służbę geologiczną poważne zadania. Realizacja ich w tym zakresie jest w pełni możliwa wobec olbrzymiej bazy surowcowej przemysłu budowlanych materiałów wiążących, jaką kraj nasz posiada.

Złóża zasadniczych surowców przemysłu materiałów wiążących — wapień, margle, kreda, marmury, dolomity, gipsy i anhydryty — są rozmieszczone głównie w południowej części Polski, część północna natomiast jest pod tym względem znacznie uboższa.

Województwo lubelskie posiada poważne złoża wapieni kredowych, przeważnie marglistych, które nie są zbyt atrakcyjne pod względem surowcowym. Pewne ich części oraz występujące tam złoża kredy piszącej mogą jednak stanowić bazę przemysłu cementowego i wapienniczego.

Olbrzymie bogactwa skał węglanowych posiadamy w rejonie Gór Świętokrzyskich. Są to wapień dewońskie o cechach technicznych marmurów, eksploatowane miejscami również dla przemysłu wapienniczego. W obrzeżeniu Gór Świętokrzyskich od strony pół-

Budowa cementowni (fot. CAF)

nocnej, północno-zachodniej i południowo-zachodniej występują wapienie jurajskie, których pewne poziomy stanowią wysokiej jakości surowiec przemysłu wapienniczego.

W rejonie Nidy występują złoża kredowych wapieni marglistych eksploatowanych lokalnie dla przemysłu wapienniczego. Nie są one jednak dobrym surowcem dla przemysłu materiałów wiążących. Występują natomiast w tym rejonie na terenie powiatów pińczowskiego i stopnickiego bardzo zasobne złoża gipsów.

Dużę znaczenie gospodarcze mają wapienie jurajskie pasma krakowsko-wieluńskiego, zwłaszcza ich górny poziom — wapienie skaliste. Stanowią one dobry surowiec, eksploatowany obecnie lokalnie do wypalania wapna.

Wielkie znaczenie gospodarcze mają złoża wapieni triasowych obszaru górno-śląsko-krakowskiego, na których się opiera silnie rozbudowany przemysł wapienniczy i cementowy.

Poważną bazę surowcową przemysłu cementowego stanowią margle rejonu Opola.

Na Dolnym Śląsku skały węglanowe (wapienie, marmury, dolomity) występują w wielu miejscach. Nie sposób ich tu omówić w całości. Stwierdzić można ogólnie, że złoża te pod względem ilości, jakości oraz rozmieszczenia stanowią znaczną bazę surowcową. Oddzielnie wymienić jednak należy cechsztyńskie złoża gipsów i anhydrytów.

W tym zestawieniu nie został wymieniony szereg złóż skał tak węglanowych, jak i siarczanowych, mimo to daje on dostateczny obraz bogactwa surowcowego a tym samym możliwości realizacji też IX Plenum KC PZPR.

Zupełnie inaczej przedstawia się to zagadnienie na terenach północnej Polski, gdzie jako najważniejsze wymienić można złoża wapieni jurajskich i margli kredowych w rejonie Szczecina. Margle te występują przeważnie w postaci kier przyniesionych przez lodowiec. Wapienie jurajskie występują nadto na Kujawach, gdzie są eksploatowane w kilku punktach.

Na Pojezierzu występują liczne złoża kredy jeziornej na ogół o małych miąższościach a znacznym zasięgu powierzchniowym.

Wychodnie jurajskie złóż wapieni (fot. S. Mucha)

Wciąż rosnące zapotrzebowanie na budowlane materiały wiążące spowodowane silnym rozwojem budownictwa przemysłowego i mieszkaniowego stawia przed państwową służbą geologiczną zadanie zabezpieczenia bazy surowcowej dla przemysłu materiałów wiążących na terenie Polski centralnej, wschodniej i północnej. Ma to na celu ożywienie gospodarcze zaniedbanych pod tym względem obszarów Polski, bardziej racjonalne rozmieszczenie zakładów przetwórczych na terenie całej Polski, wreszcie dostarczenie przemysłowi odpowiednich surowców, rozszerzenie asortymentu produkowanych tworzyw oraz podniesienie ich jakości. Dla przykładu podać należy, że produkcja cementu anhydrytowego czy glinowego zależy od dostarczenia przez geologów złóż anhydrytów czy boksytów.

Dalszym zadaniem państwowej służby geologicznej jest obsługa eksploatacji złóż. Wykonanie tych wszystkich zadań jest możliwe dzięki nadaniu państwowej służbie geologicznej nowej, lepszej formy organizacyjnej a zwłaszcza dzięki istnieniu centralnego ośrodka dyspozycji, jakim jest CUG.